СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIV. Ч. 67. Джерзи Сіті, Н. Дж., второк, 23. марта, 1926. VOL. XXXIV. No. 67. Jersey City, N. J., Tuesday, March 23. 1926. THREE CENTS

АМЕРИКА ГОТОВА ДО УЧАСТИ В РОЗОРУЖНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ, АЛЕ ВАГАЄТЬСЯ ЩОДО СВІТОВОГО СУДУ

ВАШИНГТОН, 20. марта. — Секретар стейту Келоґ видав ґазетам устну офіціяльну заяву про становище американського уряду до запросин Ліґи Народів на наради про американські застереження про сей суд та до розоружної конференції.

Після сеї заяви, американський уряд згоджується взяти участь у вступних нарадах держав про розоружну конференцію, але не хоче брати участи в нарадах Ліґи про приступлення Америки до світового суду. Американський уряд не думає зміняти своїх застережень про суд.

Далі Келоґ заперечив чутки, що Гавтон і Ґибсон, американські представники в Англії та Швайцарії, предложили урядови звіти, що положенне в Европі безвиглядне, як се писали в пятницю американські ґазети.

СТРАШНИЙ ВИБУХ СТАЛЕВОЇ ПЕЧИ.

БЕРМИНҐГЕМ, Алабама, 20. марта. — В зелізній фабриці підприємства Вудворд Айерн Ко. наступив вибух зелізної печі ч. 2. Наслідком вибуху висипалося з печи 400 тон ростопленого зеліза, яке, росприскуючися на всі боки, вбило на місци 16 робітників та покалічило других 11 так тяжко, що 6 сейчас померло в шпитали, а решта бореться зі смертю.

ПОХОРОНИ БАТЬКА ПРЕЗИДЕНТА.

ПЛІМАВТ, 20. марта. — Нині сполудня відбулися тут похорони полковника Джана К. Кулиджа, батька президента Злучених Держав, що помер тут минувшого четверга.

Покійного поховано на фармерськім цвинтарі, на котрім від поколінь ховано членів сеї родини. Похоронні відправи були врочисті, та брало в них участь велике число людий, однак на гробі не ґоворено ніяких промов. Президент відїхав до Вашинґтону майже безпосередно по похоронах.

НАЧАЛЬНИК БЮРА ВЕТЕРАНІВ ПОЧИНАЄ СВОЮ ВЯЗНИЧНУ КАРУ.

ЛІВЕНВОРТ, Канзас, 20. марта.—Полковник Чарлз Форбс, герой великої війни та бувший начальник федерального бюра ветеранів, почав нині в місцевій федеральній вязниці відбувати свою довголітну вязничну кару, на яку його засуджено за обманюванне уряду та ротрачуванне урядових гроший.

ДОВКОЛА ПАСЕЙСЬКОГО СТРАЙКУ.

ПАСЕЙК, Ню Джерзі, 21. марта. — Страйковий комітет рішив скріпити страйкові пикети, щоби ще дальше обнижити число страйколомів. Комітет обчисляє, що в страйку бере тепер участь понад 15,000 робітників та що робітники стратили вже досі в заплаті коло міліона й три четверті міліона долярів.

На страйкуючих робітників зробила прикре враження проповідь, яку з приводу неділі виголосив у місцевій римо-католицькій церкві о. Томас Кернен. Священик пятнував страйкових провідників як революціонерів, які вживають страйку до розбудження революції.

Жидівський рабін Вайз виголосив нині в Карнеґі Гол в Ню Йорку промову про пасейський страйк, у котрій нападав на диктаторську тактику підприємців, кажучи, що такою тактикою доводиться робітників до комунізму.

Сенатор Ла Фолет вніс в конґресі резолюцію, в котрій домагається від сенату розведення слідства над пасейським страйком.

БОРОТЬБА ЗА ПРОГИБІЦІЮ.

НЮ ЙОРК, 21. марта. — Після обчислення ґазет, котрі заряджували серед своїх читачів голосованне в справі прогибіції, всіх голосів у сій справі віддано півчверта міліона. З того числа за зміною або знесеннем закона заявилося пять разів стільки голосів, кілько заявилося за задержаннем закона без усякої зміни.

КОРУПЦІЯ НА АМЕРИКАНСЬКІЙ ЗЕЛІЗНИЦІ.

ВАШИНҐТОН, 20. марта. — Сенатор Ґудинґ з Айдаго вніс в конґресі резолюцію за тим, щоби зарядити слідство над корупцією в зелізничім підприємстві Шикаґо, Милувокі енд Ст. Пол, де вона мала дійти до застрашаючих розмірів.

СЕКРЕТАР ПРАЦІ НЕ БУДЕ КАНДИДУВАТИ.

ВАШИНҐТОН, 20. марта. — Секретар праці Дейвис заявив, що чутки про його кандидатуру до сенату зі стейту Пенсилвенії, є передвчасні, бо президент Кулидж не дозволить йому покидати кабінет.

КРИҐА ЗНОСИТЬ МОСТИ.

ФРЕНКЛИН, ПА., 21. марта. — Криґа, зібрана на ріці Алеґені, знесла нині коло 7. години вечером цілий зелізний міст Биґ Парк Бридж. Лишень кілька хвилин перед його заваленнем мостом переїхав великий трок, наладований в щерть пасажирами.

Подібна доля може тепер стрінути теж і другі мости. Специяльно побоюються за міст на ріці Св. Лаврентія коло міста Оґденбурґу.

ҐРУПІ ЕСКІМОСІВ ГРОЗИТЬ ГОЛОД.

ФОРТ СМИТ, Норт Вест Територіс, 5. березня. — Відділ Роял Кенедіен Мавнтед Поліс вирушив звідси з засобами поживи до Барен Лендс, щоб вратувати там від голодової смерти ґрупу Ескімосів.

Ескімосам грозить голодова смерть через те, що в їх околицях бракує звіря карібу, який становить одиноку для них поживу. Барен лендс лежить яких 250 миль на північний схід від Форт Смит.

„ҐАРАЗДИ" ЕМІҐРАНТІВ.

До Альберти (Канада) приїхало тепер богато еміґрантів зі старого краю. Роботи тут нема і не буде так скоро, хіба може аж коло весни. Люди, що сюди прибули, дуже жаліють, що в своїх родинних домах потратили все добро на оплату подорожі. Тут ніхто їх не спитає, за чим вони приїхали. Фармерам ще не потрібний робітник. Великі корабельні компанії та їх аґенти забирають в бідних людий останній гріш і дурять людий, що в Канаді гроші лопатою згортають. Нема що дивуватись нашим, українським людям, бо вони в Польщі під шляхецьким ярмом, в біді і нужді, але еміґранти з инших держав лишають в своїх родинних домах майно, а тут приїдуть і плачуть.

РАДИТЬ ЧИТАТИ ЧАСОПИСИ.

Один суддя в Ню Йорку, видаючи новим горожанам другі папери, радив читати їм американські часописи, щоби в сей спосіб познайомлюватися з життєм того краю, в котрім мешкають. Радив також приучувати своїх дітий до читання часописів.

ЯК ПРОДАЮТЬ НА УКРАЇНІ ГОРІВКУ.

Попит на горівку в СССР., а зокрема на Україні чим далі тим все більше зростає. Великий попит на горівку по многих місцевостях використовується для збуту инщого краму, який погано продається. В Білій Церкві (на Київщині) кооператив продає горівку лише тим, хто купує большевицькі аґітаційні брошури. Видно, що комуністична пропаґанда пролізе лиш у запоморочену водкою голову. Був навіть і такий випадок, коли один кооператив при продажі горівки вимагав за кожну фляшку горівки ще 20 копійок в користь орґанізації „Дом Леніна".

РОСТИНА ЯСНОВИДІННЯ.

Французька академия наук предложила відшифрувати текст єгипетського папіруса сперед 4,000 літ. Описана в тім папірусі якась ростина, котра єгипетським жрецям давала дар ясновидіння. Відшифрували ультрафіблетовими проміннями. Один Француз в Індіях відкрив ростину, що має таку силу, як її чоловік зїсть то здібний до ясновидіння. Думають, що то така сама ростина, як та що її знали єгипетські жреці.

РІДКІ ПОВЗУНИ.

В Новій Зеляндії зловили для виставки Дюнедін два рідкі плазуни (гади) звані туатера. Їх виставили були в місцевости Хрістчорч. Туатера то дуже рідкий плазун, а тим він цікавий, що мілони літ не змінявся. Такі самі туатера знахоять з передісторичної доби. Тепер іще жиє лише на деяких островах на берегах Нової Зеляндії, а доживає й сто літ. Оба плазуни, які були на иставці, мають уже більше як по 50 літ, а кормлять їх раз на тиждень хробами й мухами.

З ІСТОРІЇ АЛЬМАНАХА.

Слово „альманах" є арабського походження. Означає дослівно „обчислення". Початки альманаха зникають у темній історії людськости. Звісно, що старинні Єгиптяне, Греки й Римляне мали альманахи, але доступні лише для образованих верств. Альманахи поширилися щойно в середновічних часах; то були свого рода календарі. Містили не лише означення днів, годин, сходу й заходу сонця й місяця, але також астрольоґічний відділ. В середновічних часах альманахи були урядовими книжками католицької церкви, що служили до означування свят і церковних торжеств. У Франції до нині на означення календаря вживають слова альманах. Першим творцем альманаха-календаря був тосканський астроном у XVI. столітті Павло Даґомарі. Але найпопулярнійший альманах-календар видано в Філядельфії в 1732 році. Видавцем був Венямин Френклін. Назва альманаха поширилася в теперішніх часах і обіймає також дипльоматичні і статистичні річники. Славний є альманах ґотайський, видаваний в Ґота (у Саксонії); вперше появився в 1764 році. Поширився в цілім цивілізованім світі, як підручник для журналістів, дипльоматів і геральдиків.

ТУРЕЧЧИНА ПРОТИ ВЕЛИКИХ ВЕСІЛЬНИХ ТОРЖЕСТВ

Ґубернатор цареґородської провінції заборонив усякий люксус з нагоди торжества заключування подружа. Відтепер молодята не моґти муть приймати дарунків. Найбільше пять возів може супровожати молодят до їх нового дому. Весілля не може тривати довше як один день, замісць вісім, як досі водилося в Туреччині. Відтепер лише родичі молодят і запрошені особи можуть брати участь у весіллі, а досі кожний прохожий міг бувати.

„ШЛЯХЦІЦ НА ЗАГРОДЗЄ"...

У Варшаві дня 3. м. м поліціянт Яскульскі забив свого начальника „пшодовніка" Шулецкого. Яскульскі спізнився на збірку, за що Шулецкі його й зганив. Яскульскі, довго не думаючи, виняв револьвер і стрілив до свого начальника та ранив його в околицю серця. Цей скоро помер, а Яскульскі опинився в вязниці. Це сталося у Варшаві, а дехто з нас добивається, щоб „більші" вплинули на „менших". Трудна то справа з шляхоцькою бутою.

ПЕРШИЙ МОРСЬКИЙ КАПІТАН В ОСОБІ ЖІНКИ.

ОДЕСА, 8. березня. — Радянський Союз буде мати першого морського капітана в особі жінки. Цею жінкою є Тетяна Яковлева, яка здала потрібний іспит на корабельного капітана. Вневдовзі вона обійме команду на одному з торговельних кораблів на Чорному морі.

ЧИСЛО КРИМІНАЛЬНИКІВ РОСТЕ.

Кримінальні рекорди провінції Манітоби (Канада) виказують, що рік 1925 був найбогатшим в кримінальники за послідних 11 літ. Число їх виносило 1,650. Найблищий числом був рік 1915. Рік 1917 мав найменше, бо лише 916 кримінальників.

АЛЬКОҐОЛЬ У СТАРИНІ.

Неодно, що характеризує початок нових часів було вже знане в старину. Подібно є з алькоголем. Слово „алькоголь" є арабського походження і в цій мові аж до XVIII. століття означав дрібно спорошковані, зглядно при помочи сублімації одержані матеріяли, прим. шмінку й т. п. Перед XIII. ст. дестиляцію алькоголю вважали тайною, хоч не один знав її й примінював її часто до забобонів і маґії. Вже в IV. столітті перед Хр. вміли жреці й маґіки витворювати алькоголь із вина або дріжджів, але не розуміли, що алькоголь є опянюючою складовою частиною вина. Ще скорше навіть знали алькоголь, що доказує приладжування еліксіру життя, яким уважали алькоголь. Неодно „чудо" яким прославлялися жреці й маґіки, робили при помочі алькоголю. Як звісно алькоголь запалений вибухає полуміню, не обіймаючи основи, на якій знаходиться. Так жреці могли виливати слабий алькоголь — чистого алькоголю тоді не знали — собі на голову, і запалювати його без страху, щоби зявлятися в святині з авреолею.

НОВІ СПОСТЕРЕЖЕННЯ ПРО БРАЗИЛІЮ.

Що Бразилія є найстаршим місцем колишньої цивілізації, „колискою людскости", сю проблему поставили найновіщі дослідники, по розкопках вулькану Кітте в полудневій части Мексику. Там знайшли вони і велику піраміду, подібну як в Єгипті, яка малаби походити також з часів передісторичних. Знайшли і місто, яке свідчить про високий уровень цивілізації. Таким чином Америка булаб першим осідком цивілізації і взагалі людскости. Учені догадуються, що в тій гіпотезі Матто Ґроссо булоб сею колискою, звідси на схід малаб розтягатись Атлянтида, — про яку згадує вже і Плятон — потім Европа, на полудне Перу, а на північ Мексик і Юкатан. Про се, що Матто Ґроссо є найстарша земля, яка показалась на верху моря, доказують ґеольоґи, про се свідчить також формація гір Корділейрів і Андів.

НІМЕЦЬКІ ПРАВІ ПАРТІЇ Й ОРҐАНІЗАЦІЇ ПРИГОТОВЛЯЮТЬ ФАШІСТСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕРЕВОРОТ

БЕРЛІН, 21. марта. — В Німеччині приготовляють праві партії та орґанізації політичний переворот.

Вони стремлять до повалення републики, і до проголошення монархії або диктатури.

За сим переворотом є націоналісти і монархісти, а також сильна військова орґанізація Штальгельм (сталевий шолом).

Сі орґанізації одержали тепер нову силу в особі дра Альфреда Ґуґенберґа, властителя двох берлінських дневників Льокаль Анцайґер і Дер Таґ та других ґазет, а також новинкарської аґенції Телеґрафен Уніон, яка доставляє телеграми і новинки до 1,600 часописий в Німеччині. Ґуґенберґ се тепер наймогутнійший чоловік в Німеччині. Його силу порівнують із силою покійного Ґуґа Стіннеса і тому се, що він приєднався до правиці, яка стремить до перевороту в Німеччині, має велике значінне в суспільному життю Німеччини.

Його приятелі отверто заявляють, що хотять віддати провід перевороту в руки Ґуґенберґа. Вони кажуть, що він хоче повалити републику, а установити монархію в Німеччині або диктатуру і то негайно, бо колиб справу проволічено до осени і тоді Німеччину приняла-б Ліґа Народів у члени, то було-б запізно, бо републиканський елемент в Німеччині скріпився би.

Др. Ґуґенбурґ хоче обєднати націоналістичну партію, народню партію і національних соціялістів, а з ними разом могучу військову орґанізацію сталевих шоломів під прапором фашізму і виконати переворот та захопити власть держави у свої руки.

Його горячо підпирає полковник Дістерберґ, голова сталевих шоломів.

ЧЕМБЕРЛЕЙН В БІДІ.

ЛОНДОН, 21. марта. — Британський міністер закордонних справ сер Остен Чемберлейн боїться, що на нього посиплються в парляменті різкі слова критики за його невдачну політику в Лідзі Народів.

Проти нього виступить Партія Праці, а також ліберали під проводом Лойда Джорджа.

Чемберлейн вже переговорював у сій справі з премієром Болдвином і плянує оборону перед атаками.

ПРОТИ АМАТОРІВ.

ЛОНДОН, 21. марта. — Професійні (заводові) актори і співаки скликують зібранне для протесту проти аматорів акторів і співаків. Вони кажуть, що в Анґлії тепер є 400,000 аматорів акторів і співаків, котрі уладжують вистави, концерти, оперети й опери і збирають гроші, хотяй псують штуку і музику. Вони зазначують, що будуть боротися проти сеї язви аматорів не тільки з уваги на свій інтерес, але й з огляду на штуку й музику.

ПРІМО ДЕ РІВЕРА ПРО СВОЇ РЕФОРМИ.

МАДРИД, 21. марта. — Голова еспанського правительства Прімо де Рівера сказав, що воно тепер працює над заведеннем крайних ощадностий в буджеті держави. Воно хоче, казав, усунути всіх непотрібних урядовців, але потрібним платити по людському. Богато уваги і гроша воно зверне на будову доріг і для еспанської культури. Покищо, додав, воно не має часу займатись політикою і не думає скликувати парляменту, а загалом хоче оставатись при кермі державою довгий час.

МУССОЛІНІ І РОССІ.

РИМ, 21. марта. — Фашісти приняли виступ ґенерала Россі проти Муссолінія закордоном яко річ несеріозну і незамітну і вони дивуються, що у Франції і в Америці часописі поставились поважно до його статий і заяв проти Муссолінія й усього фашізму в Італії.

ФАШІСТИ З ПРИВОДУ ПРОЦЕСУ В КІЄТІ.

МЕДІОЛЯН, Італія, 21. марта. — Тутешній фашістський дневник Попольо Італія пише, що ані фашісти ані ціла Італія не інтересуються процесом за убитте посла Маттеотті, який відбувається в Кієті.

Ґазета каже, що фашісти вже не беруться ховати опозиції, бо вона від 15 місяців у гробі.

СКАСОВАННЄ КАРИ СМЕРТИ.

ПРАҐА, 21. марта. — В чесько-словацькому парляменті приготовляється новий карний кодекс (збір законів), в якому між іншими скасована кара смерти.

ПРОДАВ ЖІНКУ ЗА ГОРІВКУ.

МОСКВА, 18. марта. — З України повідомляють, що там в одному селі продала жінка свого чоловіка другій жінці за фляшку горівки.

В томусамому селі один селянин продав жінку сусідови за 10 фляшок горівки.

Сю продаж потвердила теж за горівку і місцева советська влада.

З того приводу там тепер розведено доходження з доручення окружного совета.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879. — Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

В Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗНОВА ХРОНІЧНА НЕДУГА ФРАНКА

Французький франк знова захорував. Хорував він уже не раз. Просто що декілька місяців занепадає він на здоровлю. Від часу війни він хорий хронічною недугою, яка що далі то гірші робить поступи в його організмі. Сим разом, однак, недуга проявила дуже поважні признаки. На паризькій біржі продавали в пятницю за одного доляра понад 28 франків, а на нюйорській біржі платили за франка 3 центи і пів, тоді як номінально франк варта 19 центів і 3 десяті цента.

Нагле і рекордове обниженне курсу франка викликало сейчас реакцію навіть серед горячкових франкофілів. Всі стали питатися, що за причина наглого нового занедужання франка. Як видно з відповідий, Франція ще далі слухає фінансових знахорів, які місто лічити недугу, лічуть признаки недуги.

Французька хороба має своє коріння глибоко в французькій души, а ся знова розвинулася під впливом віків французької історії. Франція була колись на европейському континенті першою державою, яка обєдналася в національну державу. Завдяки сьому Франція стала найвпливовійшою державою в Европі, державою, яка диктувала Европі політику, штуку й моду. Та щоби добитися провідного становища, Французи погнули свої карки в тяжку політичну й суспільну неволю, в страшне ярмо необмеженого монархізму. Се й було їх упадком, бо страшна ріжниця межи шляхтою й попами з одного боку, а міщанами й селянами з другого боку перевернула суспільну рівновагу Франції. Мимо перевороту (так званої великої французької революції), однак, Франція не втратила провідного становища, бо революційна Франція оборонялася по геройськи перед наступом злучених монархів Европи. Серед сеї оборони в самій Франції впала република й повстала знова монархія, але се була монархія генерала, що вийшов з народа, загорнув у свою жменю весь політичний вплив у краю, а далі став командувати всій Европі. Сим упливом над Европою він вдоволяв французькі апетити на провідне становище. Хоча сей цісар конець кінців упав, то все таки Французи не забули того, що вони були першим народом у Европі, і в пів сотки літ після його упадку вони знова завалили републику та поставили на привернений престіл його кревняка, видно, надіючись, що він приверне давню славу й вплив Франції.

Сей справді скоро пустився добувати слави, але війна дала Франції поражку з рук Прусії. Франція дістала научку, що вона не перша держава в Европі. Що більше, проти неї повстала власне підчас сеї війни велика німецька імперія під проводом Прусії. Ся імперія принизила французьку гордість, забираючи від неї два краї, які Франція вважала невідлучно злученими зі собою. Звідси в французьку душу, годовану з покоління в покоління гордостю в величину й силу Франції, закралася ображена ненависть до Німеччини, якої висловом було бажанне пімсти на принизителю. Пішло ціле поколіннє на приготованнє війни пімсти. Ставлено армію, збирано союзників, шукано приключок до війни. В 1914. році приключка найшлася. Війна вибухла, — як нині признають безсторонні історики, — головно через вину Франції й Росії. Але війна показала лишень слабість Франції. Побідницею вийшла вона з великим трудом, лишень завдяки широкій допомозі світа. Через те з таким завзяттєм взялася Франція використовувати побіду. Хотіла вона підорвати Німеччину на довгі віки. Ослабити її під кождим зглядом, обезоружити, принизити, знищити її вплив. Німеччині забрано богато земель. Її союзницю Австрію розібрано. Австрійських Німців відлучено ніби на віки. Проти неї зорганізовано цілий ланцюх нових держав. Франція була знова панею Европи. Здавалося, вернулися старі часи французьких королів чи Наполеона.

Але се лишень здавалося. На ділі командуюче становище Франції пропало на віки з хвилею, як в середній Европі викінчилося національне державницьке обєднаннє Німців. Франція, пробуючи вдержати своє давне становище, мусить мілітарно й грошево піддержувати сі національні держави, які повстали в опозицію до Німеччини. Та сі тягарі не по силам Франції, зруйнованій довгими приготованнями до війни та виснаженій війною. До того, на її лихо, в самім французькім народі кожда кляса пробує струтити тягарі зі своїх плечий на плечі других кляс. Вийшла з того складна нутрішна й зовнішна ситуація: Франція боїться нині пімсти Німеччини; для забезпечення себе перед сею небезпекою треба держати велику армію та піддержувати своїх союзників; се все коштує гроші, а в краю ті, що можуть ті тягарі понести, пробують спихати їх на чужі плечі. Наслідком сього Франція переходить одну міністерську крізу за другою, одну фінансову недугу за другою. За кождим разом хвилеве видужанне, а відтак ще гірше, „рекордове" занедужанне. Надій на поправу з того нема. Щоби се змінити, треба Французам зоперувати наперед національну гордість та вирізати їм з души почутте, що вони є першим народом в Европі.

ГОЛОСИ ПРЕСИ

В ЄДНОСТИ СИЛА.

Наша нація переживає під теперішню пору важкі хвилі. Як з одної сторони відчуває вона аж надто зі сторони своїх сусідів дуже важкий гніт на кожньому полі, так зате з другої сторони брак у ньої національного почування, брак національної свідомости, брак єдности, гарту і праці на творення нових трівких основ „відродження нації".

Кожній порив до праці молодих охочих людий мусять вперід розполітиковані круги нашого громадянства перевірити і примірити до своїх партійних наук.

Колиж якась праця в дечому не йде по лінії їх партійного інтересу, а ставить на першому місці інтерес „загально-національний", тоді „партійники" во імя своїх шкурних інтересів, готові гальмувати її, ба навіть не завагаються ворожо проти неї виступити наче проти своїх найбільших ворогів. Забувають при тім вони, що по перше інтерес загально національний треба ставити все висше понад партію, а по друге, що такою тактикою стають вони по стороні дійсних ворогів нації. Партійні „вожаки" не відчувають цього сьогодня, що пробуджені низи нації відчувають правдивих національних робітників і тіїж низи взивають сьогодня всяких „партійників": нам треба сьогодня бути поперше Українцями, не розбивати й не роздроблювати своїх сил на поборюваннє себе самих, а злучити всю народню силу, яка ще здорова духом і звернути її в одно русло до одної мети. Від боротьби партій сьогодня кволіє нація!

Хочемо висвітлити деякі справи, які під теперішню пору є найбільш пекучими. Хочемо всяке зло, всякі пересуди, всяке особисте недовіря поодиноких працівників, що працюють для загально- національної справи, ще в зародку усунути, щоби не повторити помилок минулого — пережитого.

Тов-а, що носять загально національну закраску, мусять такими вповні бути, бо як такі будуть вони для кожного свідомого Українця дорогими, хочби він сам мав належати до ріжних партійних угрупувань.

І саме в таких то товариствах не сміє бути місця на жадні партійні порахунки поодиноких людий, будь то груп, бо тоді вони створюють заколот, спиняють всяку творчу працю, та і розпорошують надармо наші сили.

Вся наша увага повинна бути звернена на це, щоби всю нашу працю підпорядкувати загальному інтересові, щоби злучити в одну силу розпорошені отари нашого громадянства, не знаючого кудою йому йти, і де глядіти свого спасення. Тим способом злучену всю ту розпорошену і дрімучу силу нашого народа протиставити слід дійсній небезпеці... Вороги на нас мають знаменитий спосіб: „Пусьціць Русіна на Русіна", і так впоїли його в нас, що ми і не очунялися, як самі його очевидячки виконуємо.

Моглоби здаватися, що війна нас богато навчила. Пригадуємо собі всі, як до війни „воювали" між собою Січі й Соколи. Одні були радикальними, другі націонал.-демократичними. Місто того, щоби творити одну згармонізовану силу (а якії було треба..!) воювали між собою два табори. Та це було до війни.

Після війни миж помудріли, бачили свої похибки, круті дороги і після війни ми творимо одну суцільну силу, гартуємо духа й тіло в одній великій громаді.

Так повинно було статися. Але на жаль не так воно діється. Ось знов на наш овид випливає стара боротьба. Знов начинається передвоєнне ворогування Січей і Лугів з Соколами.

Нащо, пощо, кому це потрібне?!

Чи справді фізичне виховання „Луга" ріжниться так від виховання в „Соколі", що між ними не тільки порозуміння неможливе, але й нищити один другого мусить?

Ми кажемо, що ні! Нема ріжниць ніяких! Їх істнування потрібне не партії, а нації. А тому будемо стреміти до того, щоби усі товариства з такими самими завданнями: Соколи, Луги, Січі, Спортовий Союз і Пласт порозумілися і працювали разом, тісно звязані з собою, над фізичним як і національним вихованням нашої нації. Бо нашій нації треба богато-богато здорових тілом і душею громадян.

Та до порозуміння не так воно легко йде! Чому? Бо головно в тов. Соколах і Лугах ми мусимо викорінити всякі останки а то й зародки давніх партійних інтересів, всякі партійні кваси, всяку хочби охоту до отаманщини деяких людий.

Щоби не бути голословними, то хочемо вказати на один случай, який вказує, що пережитки минулого партійного політиканства за глибоко всякли в кров і кість наших партійних патріотів, які старими методами хочуть переводити знова свої партійні інтереси. А щоби їх партійний інтерес не потерпів, то нераз ділають вони і свідомо на шкоду загально-національної справи.

В повіті Городенка минулого року, як нам донесено, зайшов слідуючий случай.

Один студент укр. унів., перебуваючи на феріях в повіті, зачав організувати тов-а Соколи, користаючи з нагоди, що станиславівське воєвідство затвердило статут Сокола. Давні тов-а пож.-рух. в повіті не відновили своєї діяльности і ніхто не старався занятися цею справою. На віднову давніх тов. Січий не дає власть дозволу і села дуже радо повитали думку закладати тов. Соколи. Внесено нові статути Сокола до затвердження і почалася початкова організаційна праця.

Та проти тої роботи виступив один визначний діяч повіта, адвокат, член радикальної партії (імени покищо не подаємо), який, до речі, до тої пори ані пальцем не кивнув закладати тов. Луги. Сей добродій затривожився сокільським рухом в повіті і погрожуючи, що коли не спиниться його то він готов ужити всяких спроб, аби його знищити, виступив остро проти нього.

Ніякі заяви організаторів Сокола, що тов. Сокіл не є тов. партійним в руках якоїнебудь партії, не помогли нічого:

В двох селах, які внесли вже були статути, вратовано тов-а Соколи, а в инших селах пішла агітація закладати тільки Луги.

Результатом було, що в пятьох селах, які мали внести статути, счинився заколот і свідомійші селяни, бачучи розкол поміж інтелігентами, відсунулися від праці не бажаючи закладати ані тов-о Сокіл ані Луг, добачуючи в інтелігентів їхній партійний інтерес.

Щоби не витворювати хаосу в нашім національним кволім життю, прийшлося роботу заперестати. Села, які і внесли статути Лугів, не виявляють великого заінтересовання ані праці спричиненої заколотом киринників. Всяку творчу працю молодих охочих людий убивається, підривається їх вплив і відбирається їм охоту до праці.

Чи така має бути „національна праця"?! Чи члени тов-а Сокіл не можуть бути добрими радикалами? Чи така праця, яка нераз і свідомо ділає на шкоду загально національної справи не виявляє виключно партійного інтересу? Чи ми маємо в тов. пож. рух. створювати нові тереви боротьби, як було перед війною?

Ми віримо, що в деяких партійних політиків полишилися ще старі методи праці. Молодому свідомому національному елементові треба тямити, що нам Українцям вперід треба, а потім партії. Ми не сміємо розбіжно йти!

Нам потрібні молоді, свідомі цили і праці працівники, які націю поставлять висше над партію! Політичні авантюрники, атаманщики мусять уступити з дороги!

Життя і майбутнє нашої нації вимагає відродження! До тих людий, що стараються нам шкодити, кличемо: Більше національної свідомости! Ми хочемо обєднання в праці для добра нації.

Інтерес нації висше партії, бо ми ще не створили партії правдивих Українців.

„Новий Час".

ШЕВЧЕНКОВІ ДНІ.

Святкування Шевченкового Свята у нас щораз більше популяризується. Говорять про те ті численні дописи в наших часописах про Шевченківські концерти та свята, що тягнуться безперервною низкою через місяці березень, квітень, травень а навіть червень кожного року. А про кілько таких свят не пишеться ніде! Можна певно сказати, що мало вже знайдеться на нашій землі місцевостий, деб кожного року не помянули в якийсь спосіб „не злим, тихим словом" ґенія України.

Тому про вагу чи потребу святковання Шевченкового свята не приходиться говорити. Я хотівби тільки сьогодня в переддень сьогорічного періоду Шевченківських концертів чи яких инших обходів звернути увагу на що иншого.

Сталося так, що роковини уродин Шевченка і Його смерти — це два слідуючі по собі безпосередно дні: 10 і 11 березня, себто 25 і 26. лютня по старому стилеві. Отже ці два дні є справжніми роковинами, через те тільки вони, а нікотрі другі повинні стати святочними днями. Це переведено офіціяльно на Великій Україні, де ці два дні державна влада призначила національним святом. У нас, по цей бік рижського кордону, це зробити не дасться, не дасться в такому великому розмірі. Але, що ці два дні можуть стати національним святом, яке буде заманіфестоване рівночасними академіями, концертами, рефератами по цілому краю, — це перевести дуже легко. Сказано, що ці свята і так відбуваються по цілім краю. Отже річ в тім, щоб припильнувати справу і відбувати їх обовязково в днях 10 і 11 березня. Те, що досі цього не перестерігалося, було викликане не якимись спеціяльними обставинами, чи перешкодами, а просто тим, що ми не звертали уваги на час. Для нас важне було, щоб свято відсвяткувати, а коли це сталося — байдуже. А однакож це аномалія. Розкинені на протязі пів року свята не мають тої вартости, що та сама кількість свят в один чи два дні. Вимівка, що важко підготовитися на так точно означений речинець, що бувають ріжні перешкоди, що перечеркають всякі пляни, а дальше оправдання, що — мовляв — ліпше пізно як ніколи — не стійні. Адже ми так добре придержуємося всіх карнавалових речинців, бо знаємо, що тільки тоді можна улаштувати забаву. Все можна зробити, треба тільки справи припильнувати.

Словом: дні 10 і 11 березня кожного року повинні стати Шевченковими Днями в повному значінні того слова. Хай в ці дні і тільки в ці дні буде зібрана ціла українська громада разом, щоб дух Шевченка був тоді поміж нею. Хай думки усіх будуть в ці два дні заняті одним, хай на устах усіх буде то одно слово: Шевченко. Хай академії, концерти й реферати, хай ці свята, що будуть по цілому краю згадувати того, що писав:

Я так її, я так люблю
Мою Україну убогу,
Що...
За неї душу погублю!

обєднають в ці два дні увесь український народ у такійже великій любові до бездольної Батьківщини, якою горів той, що його поминають.

„Новий Час". В. Аркадіїв.

„МОДЕРНА ОБІЦЯНКА".

Дипльоматична брехня. Справа українського університету вже розвязана для польської пропаганди.

У париськім органі „Світова кореспонденція" (Correspondence universelle), яку видають впливові дипльомати, віцепрезидент сенатської комісії для закордонних справ сенатор Рейнар і посол Утре, президинт комісії для кольоній, находимо в числі з дн. 9-го лютого статтю п. з. „Польща та її меншости. Секція українознавства в краківськім університеті". Для цікавости, перекладаємо її дослівно. Читачі самі судитимуть про джерело та правдивість поданих тут інформацій:

„У справі меншостей, польський уряд приняв політику, яка здається видає свої овочі. Він додержує обіцянок зроблених у Женеві ґр. Скшинським.

А саме, що торкається Українців, ведеться підготовча праця над статутом про виділ літературний, історичний і теольоґічний, які за спільною згодою мають відчинити в краківськім університеті.

Мова йшла, очевидячки, про український університет і цей факультет є лише початком. Для університету бракує сил і тому покищо можливе рахуватись тільки з утворенням викладів літератури, історії та теольоґії.

Проф. Кольона (!) (мабуть Колесса! — Ред.) бувший український посол до парляменту у Відні, який до цього часу виявляв якнайбільше неприєднане становище, заявив свою готовість взяти участь у праці з варшавським урядом, з метою оснувати секцію українознавства в лоні одного з польських університетів. Між иншими про свою співучасть заявив також проф. Дністрянський.

Ця секція служитиме як завязок майбутнього українського університету, якого осідок находитиметься в одній з частин Польщі заселеній в більшости Українцями. Це є безсумнівним доказом розпруженої атмосфери і того, що все йде до повного порозуміння.

Одночасно є це доказом, що Польща продовжує політику примирення супроти своїх меншостей, політику розпочату кілька місяців тому порозумінням здійсненим з жидівськими партіями. Пригадаймо з цієї нагоди, що принцип numerus clausus, про який напсували стільки паперу в пресі, завдяки цьому порозумінню рівно відкинений. Вчорашнє порозуміння з Жидами, щойно зроблене порозуміння з Українцями — складається на одноцільну політику. Доконавши цього, польський уряд дав новий щасливий приклад ширини поглядів своєї далекосяглої політики. Уряд оцінюємо не тільки на підставі його намірів, але й своєї сили. Щодо цього, то тут усе промовляє в його користь.

За ініціятивою міністра освіти Станислава Ґрабського утворено комітет, до якого входять польські та українські вчені, оживлені спільним духом згоди.

Таким чином Польща підходить поволі до всіх цих проблем, які не мала можливости розвязати одночасно тому, що довкола неї призбиралось надто богато справ на початку її істнування і не було їй легко задовольнити за одним разом усі домагання".

Під статею підписано: „Дипльомат".

Якінебудь коментарі супроти цеї огидної брехні й „дипльоматичного" цинізму справді зайві.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ШИКАҐО, ІЛЛ. Бр. св. О. Николая, від. 106, повідомляє, що звичайний мітинґ відбудесь о год. 1.30 пополудни, в неділю, дня 28. марта, в гали парохіяльній при Оклей і Райс ул. На порядку нарад є важні справи до полагодження, де проситься всіх членів явитися на мітинґ. Також проситься членів, щоби привели знайомих та вписали їх до У. Н. Союза і Бр. св. О. Николая. Довгуючих членів проситься вирівнати свої вкладки місячні, бо в противнім разі будуть виключені з Братства і У. Н. Союза. — Стахів Маґас, предс.; В. Гриньків, секр.

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. Отсим повідомляєсь членів Бр. св. Василія, від. 339, що мітинґ відбудесь в неділю, 28. марта 1926 р. о 2-ій годині пополудни під ч. 610 S. American St. Тому, що є важні справи до полагодження присутність кождого члена є конечка. На сім мітинґу буде справозданнє статутового комітету, котрий має виробити за згодою членів статут Бр. св. Василія. Довгуючим членам пригадуєсь, щоби вирівнали свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. — Іван Сорока, предс.; Іван Шекмар, кас.; Олекса Будай, секр.

ОПОВІЩЕННЄ!

Отсим подаєся до загального відома, що Т-во ім. М. Грушевського, відділ 219, в Нюарк, Н. Дж., згідно з § 244 статута У. Н. Союза зістало суспендоване за неплаченнє місячних вкладок, а всі члени того відділу втратили членські права і привилеї. Як-що сей відділ до кінця сего місяця не постараєся о принятте наново після § 252. статута У. Н. Союза, то по упливі сего часу згідно з § 253 статута У. Н. Союза буде розвязаним, а тим членам розвязаного відділу, котрі згідно з § 254. статута У. Н. Союза о се постараються, будуть видані переступні листи з головної канцелярії, з якими вони будуть могли перейти до котрого небудь іншого правосильного відділу У. Н. Союза і таким чином своє членство і обезпеченнє в У. Н. Союзі задержати.

І. Каштанюк, гол. рек. секретар.

ПОЗА МЕЖАМИ БОЛЮ.

Познанщина відома своїми тюрмами. Модерні тюрми — найстрашнійші в Польщі: Супроти них блідають бувші російські і австрійські. Та колись за німецьких часів там у тих страшних місцях був хоч порядок. Німці вдержували ригор, але давали вязням все, що їм належалося.

А тепер?

У тюрму Вронкі, одну із найтяжших звезено понад 100 політичних вязнів з цілої Польщі. Майже всіх посаджено в одиночки, у яких вони сидять роками. Слід пригадати, що навіть у царській Росії в одиночці не держали вязнів більш року, а рік одиночки зачисляли за два роки. Та так було у царській Росії. Тепер у демократів інакше водиться...

А як вязнів годують?

На снідання чорна кава без цукру і 20 дкг. хліба (хлібом звуть офіціяльно грудку глини чи якоїсь іншої матерії). На обід стухлу фасолю, або гнилу картоплю. Вечера, як снідання.

За свої гроші можна докупити тільки 3 бохонці хліба один раз на два тижні.

Чиж дивно супроти того, що політичний вязень з Лодзі Калужан повісився, а другий — Ґурскі зійшов з ума? Кращеж відійти поза межі болю зразу, як так повільно...

Дня 20. лютня 80 політичних вязнів розпочало голодівку. Домагаються вони:

1) поліпшення харчу,

2) дозволу на ношення власної одежі,

3) дозволу на перебування днем по двох-трох вязнів разом.

4) дозволу на закупно харчів в міру потреби,

5) дозволу на посідання приборів до писання.

Нечувано великі вимоги — правда? Ізза них 80 вязнів розпочало голодівку.

Чи знаєте ви, вільні і ситі, що це значить голодувати виснаженим і у темні келії замкненим вязням? Тільки одна роспука може їх до цього приневолити.

Тюрми демократичної Річипосполитої дивляться на нас таємним зором нечуваного насилля.

ХРИСТІЯНСЬКІ КАТАКОМБИ В ПЕРСІЇ.

Німецький вчений професор Герцфельд після довгого побуту в Персії (де займався історично-археольоґічними дослідами) вернувся до Лондону. Він покинув Европу 1923 року й переводив розкопки насамперед у північній Персії, а потім — в 1924 році — над перським заливом. Проф. Герцфельд подорожував без европейських товаришів і без озброєної ескорти, лише з шістьома арабськими слугами. Він хвалить Персію як державу, в якій — завдяки новому шахови Різа ханові — знову запанував спокій, безпека й порядок, так що він міг спокійно працювати. Проф. Герцфельд іще перед війною прославився археольоґічними дослідами, м. и. в Самарі, яких 50 км. від Багдаду. Колись то була столиця каліфів. Там найшов проф. Герцфельд важні останки культури. Теперішні розкопки провадив проф. Герцфельд на кошти д-ра Едм. Стінеса, а пізнійше коштами американського банкира Леба. На острові Кнарак (що лежить у перському заливі) найшов цілий ряд катакомб, викутих у скелях. Є то християнські гробниці з 3-го століття після Хр. То вперше подибали в Персії сліди християнства. В глибині Персії найшов Герцфельд на шпилі одної гори з незвичайно стрімкими стінами великий замок, що певно ніхто не всилі був здобути його. Побудував цей замок король королів Ардашір, що жив 225 року після Хр. й оснував династію. Замок окружений баштами більше як 30 метрів високими й около 10 метрів широкими, побудований технічно дуже сміло. Банкетова саля своїми розмірами може суперничати з найславнійшими европейськими катедрами. Внутрішня будова має багато спільного з будовою европейських замків середньовічних часів, хіба що той перський замок перевисшає їх силою й масивністю. У східній Персії найшов Герцфельд сліди численних огневих святинь. У тих святинях удержувано вічний огонь у честь богів; у південній Персії найшов і відчитав написи, які розяснюють багато неясностей з релігії Зороастера.

ДОПИСІ.

БОФФАЛО, Н. И.

Для рідного села.

По одержанню відозви від української громади в Грималові (пов. Скалат, Галичина), в котрій просять о зібранне гроший на відновлення церкви, для Укр. Дому і тов. Просвіти, зложився тут комітет, котрий щиро занявся згаданою справою. Зараз започаткували складку слідуючі особи: $30 Василь Форостій, $25 Іван Бурштинський, $20 Дмитро Тарасовський; по $15: Кость Дідур, Евстахій Дідур; по $10: Евстахій Гнатишин, Евстахій Бурштинський; по $5: Мартин Бурштинський, Стефан Прислівський, Іван Сминанський, Михайло Вишньовський, Василь Мальчос, Николай Буката; по $2: Лев Мальчос, Володимир Чубатий і Григорій Гринда. Разом $116.00 котрі вислано на руки комітету в Грималові. Проситься складати дальші датки на адресу Кость Дідур, 43 Lewis St., Buffalo, N. Y. Жертводавцям складає сердечну подяку Комітет.

Василь Форостій,
Іван Бурштинський,
Кость Дідур,
Стефан Прислівський.

ЖІНКИ ТОМУ 4000 ЛІТ.

В Англії велике зацікавлення викликала книжка вченого сер Фліндерса Петрі. В книжці говориться про життя жінок тому чотири тисячі літ. Описує життя жінок у Вавилоні тому 2100 літ перед Хр. Положення жінок не виглядає вельми приманчиво. Найчастійшими їх хибами в той час було пустомельство (надто велика балакучість) і крадіж. Кари були дуже строгі для тих жінок, які підчас балачок старалися вкрасти якийсь дорогоцінний предмет. Колиб яку жінку приловили на крадіжі, її чоловік мусів заплатити вартість предмета, а жінці відрізати вуха. Колиб чоловік не зробив того, зробив би це сам окрадений, з тою ріжницею, що мав би право відрізати не лише вуха але й ніс. Колиб який чоловік був такий наївний і позичив якійсь жінці гроші, його кинули би в ріку, а колиб йому вдалося виратуватися, відрізали би йому вуха! Колиб жінка відвідала другу жінку без дозволу чоловіка, покарали би також чоловіка такою самою карою а колиб відвідала за дозволом чоловіка, тоді мусів би платити подвійну грошеву кару, а то за слабий догляд над жінкою. Обманені чоловіки мали право вбити обоїх невірних. Чоловік мусів розвестися з жінкою, колиб вона була занадто марнотравна. Колиб чоловік не хотів згодитися на розвід, мав право взяти другу жінку, котра мала би такісамі права як і перша. Така сама доля ждала й недужу жінку, але вона мала право забрати з собою свої дорогоцінности й вернутися до своєї родини. Для розради того тяжкого положення віддані жінки носили на лиці чорний серпанок. Колиб якась невіддана жінка або наложниця зважилася носити чорний серпанок, карали би її строго, а також той, хто затаїв би це. Мужчина, який зважився би поцілувати руку чужій жінці, втратив би палець, а тому, хто поцілував би чужу жінку в уста, відрізали долішну губу. Колиб хто хотів, щоби наложниця одержала права законної жінки, мусів би прикликати шість свідків і при них подати жінці чорний серпанок та вимовити такі слова: „Вона є тепер моєю законною жінкою!" Як бачимо, доля жінок тому чотири тисячі літ не була дуже завидна.

МІСТО НА ДНІ МОРЯ.

Американський Німець Гартман переводить у пристані в Неаполі розсліди при помочі апаратів ним самим винайдених. Увесь цивілізований світ зацікавився його славними археольоґічними знахідками. На побережі Позіліпо в глибині моря досліджував руїни міста Палеополі, зруйнованого в старині. То місто було суперником Неаполя. Історик римський Тит Лівій каже, що Римляне здобули Позіліпо 328 року перед Хр. Потім місто, найправдоподібнійше наслідком землетрусу, запалося в морі. Перший професор Гінтер із Оксфорду означив, що місто лежало довкола скель Ґойоля. Він виказав, що на Капрі і в неаполітанськім заливі, в 20-ому столітті береги запалися на пять метрів. Під поверхнею води найшов він сліди підземної дороги, що веде від руїн Ґойолі до заливу Позуоль тунелем довгим 760 метрів. Тепер згадана нова експедиція потвердила Гінтерові здогади й значно доповнила. При помочі апаратів до розслідування морських глибин пороблено фотографічні знимки під поверхню води. Багато звалищ розслідили докладно. І ствердили й відфотографували істнування останків не лише багато старинних будинків (так як описує їх проф. Гінтер у своїй монографії), але поробили фотографічні знимки з глибше положених руїн. Всі ті руїни здається належать до великого міста. З багато будинків осталися лише фундаменти. Багато є кол, а це вказує, що в тих місцях були колюмни, а потім морська вода їх поперевертала. Найшли теж сильні грубі мури, що вказує, що тут була пристань. Видно теж вузкі хідники й широкі дороги, де в старину мусіло кипіти оживлене життя. Біля рога Мізено надибали западену у море цісарську палату, незвичайно велику. Її пильно досліджують.

ДО ВСІХ ДОПИСУВАТЕЛІВ.

Просимо затямити собі:

1. — Дописі писати коротко.
2. — Виразно і читко.
3. — Лиш по одній стороні паперу.
4. — В дописях подавати лиш правдиві вісти.
5. — Писати лише про річи цікаві для усього загалу читачів, або бодай його значної части.
6. — В дописях нікого не перехвалювати без дійсної заслуги.
7. — Не лаяти нікого особисто, ані не нападати, ані не зачіпати.
8. — Не жадати звороту дописі, яку дописуватель написав за кілька мінут (коли її дуже потребує, може у себе оставити відпис).
9. — Не посилати „нагляих" дописий з домаганнем „сейчас" помістити, бо се звичайно тільки показує, що дописуватель опізнився і хоче, щоб редакція се надоложила.
10. — Не присилати до редакції стихів і поезій недоладних щодо форми, або безвартних щодо змісту; а до того й не жадати звороту таких віршів.

Р. Л. СТІВЕНСОН.

ОСТРОВ СКАРБІВ.

ЧАСТЬ ДРУГА. (15)

(Продовження)

По тім обернувся і приступив знову до тамтих обох. Вони щось порадилися з собою, а хоч ніхто з них ані не кинувся, ані не говорив голоснійше як звичайно, то все-таки стало мені ясно, що др. Ляйвсі сказав їм, чого я хочу, бо за хвильку учув я, як капітан приказав Джобови Андерзенови поскликати всі „руки" на поклад.

— „Хлопці — промовив до них капітан — маю вам щось сказати. Земля, котра нам показалася, се то місце, до котрого ми плили. Скваєр Трелявні, добрий і щедрий пан, як ви те всі знаєте, як раз розпитував мене, а я міг йому сказати, що кождий з вас сповняв свій обовязок, як не може бути красше і як би те я завсіди хотів видіти. Ось він піде зі мною і з доктором на долину до каюти, щоби там випити за ваше здоровле і ваше добро, а ви дістанете ґроґу та випєте на наше здоровле й щастя. Я кажу отверто, яка моя думка про се: то дуже красно. А коли ви так само думаєте, як я, то з вдячности за те крикніть скваєрови по моряцьки: Нехай нам жиє на многі літа!

Розуміється, що вони крикнули, та й так голосно та з повної груди, що мені аж не хотілося вірити, що тоті самі люди настають на наше життє.

— Та ще й капітанови Смолетові: Нехай нам жиє! — відозвався довгий Джек, коли проминув перший оклик. І сей оклик понісся далеко серед тихої ночи.

Серед тих окликів зайшли всі три панове до каюти, а незадовго закликали й мене до себе.

Коли я увійшов, сиділи вони всі три коло стола; перед ними стояла фляшка еспанського вина і трохи родзинків, а доктор поклавши собі перуку на коліна, пускав великі клуби диму — нехибний знак, що він подразнений. — Вікно від каюти було отверте, бо ніч була тепла, і можна було видіти, як місяць відбивався у воді, котру розгортав корабель.

— Ну, Гакинсе, — відозвався скваєр — ти хотів нам щось розповісти. Зачинай же.

Я зробив, як мені казали, я розповів, як лиш можна було коротко всі подробиці Силверової розмови. Ніхто з них ані не рушився, лиш від початку до кінця не спускали очий з мене.

— Джим — сказав др. Ляйвсі — сідай собі.

І я мусів сісти собі коло них при столі, вони наляли мені склянку вина, дали мені повну жменю родзинків і всі три один по другім, а кождий з поклоном, випили на моє здоровле, при чім задля мойого щастя і моєї відваги завіряли мене про свою дружбу.

Ну, капітане — відізвався скваєр — ваша правда, а не моя. Признаюся, що я був осел, і жду тепер ваших приказів.

— Ви не більший осел, як я — відповів капітан. — Я ще не чував, щоби якась залога, котра задумує збунтуватися, не зрадилася чимнебудь наперед, чого розумному чоловікови було доволі досить, щоби розпорядився після того. Але ся залога — додав він — є для мене загадкою.

— Вибачте, капітане, що вам перебю. — сказав доктор. — То Силвер тому причиною. Якийсь дуже дивний чоловік.

— Він би на реї*) дивно красно виглядав — відповів капітан. — Але то пусте балаканє, котре не доведе до нічого. Три або може чотири річи мені ясні, а скоро пан Трелявні тому не противний, то я їх наведу.

— Ви, пане, преці капітан, і вашим обовязком говорити — сказав скваєр і зробив важну міну.

— Перша річ: — став капітан говорити — мусимо плисти дальше, бо вже годі нам вертати. Якби я казав завертати, то вони би зараз збунтувалися. Друга річ: — вони лишать нам ще час — бодай доти, доки не добудемо скарбів. Третя річ: — межи ними є ще вірні матрози. А що скорше чи пізнійше мусить прийти до боротьби, то я предкладаю, щоби ми скористали з нагоди, і одного красного дня, коли би вони того найменше сподівалися, самі перші зачепили їх та взяли за лоб. Чейже можемо спуститися на тих слуг, котрих ви пане Трелявні забрали з собою.

— Як на мене самого — відповів скваєр.

— Три — став капітан числити, — до того ми тут і Гакинс, то разом сім. А тепер розгляньмося за вірними матрозами. Котрі би то з них могли бути?

— Здається, що найскорше ті люди — сказав доктор — котрих сам скваєр приймав, заким ще пізнався зі Силвером.

— То ні — відізвався на те скваєр — Гендс преці також один з тих, що я їх сам приймив.

— Мені здавалося, що я можу спуститися на Гендса — додав капітан, а відтак говорив дальше: Те, що вам скажу, не буде великою відрадою. Мусимо чекати і на все пильно уважати хоч і як то нудно. Лішпе боротьби, якби прийшло до отвертої боротьби, але нам треба доти сидіти тихо, доки аж не будемо знати наших людий. Крутити й свистати, доки аж не настане вітер — отсе мій погляд.

— Джим — відізвався доктор — може нам більше помочи, як кождий инший. Залога його не підозріває, а Джим має добре око.

— Чуєш, Гакинс — докинув тут скваєр — ти у мене дуже богато значиш.

Мене взяв великий страх, коли я почув такі похвали, бо я дійсно не знав ніякої ради, а все-таки якось так дивно склалося, що я мав їх виратувати. Тимчасом як ми й не рахували, а таки зпоміж двайцять шістьох знайшлося лиш сім, на котрих ми могли спуститися, а ще й межи тими сімома був оден хлопець, так, що по нашій стороні було лиш шістьох дорослих мущин проти девятнайцятьох по другій стороні.

---

*) „Рея" (з німецького Raa або Rahe) — називається поперечна довга жердь завішена на машті, до котрої причіпляються вітрила. На великих кораблях суть реї на кождому машті. На малих суднах рея опирається долішним кінцем об поклад, а до неї причіпляєся трикутне вітрило.

ЧАСТЬ ТРЕТЯ.

МОЯ ПРИГОДА НА СУШІ.

Глава тринайцята.

Як розпочалася моя пригода на суші.

Коли я на другий день вийшов знову на поклад, остров виглядав зовсім інакше. Хоч вітер тепер був зовсім притих, то все-таки зробили ми в ночи спорий кусень дороги та були тепер може на пів милі на полудневий схід від плоского східного побережа. Сірі ліси вкривали велику часть сеї площі. Сю одностайну краску перерывали жовті піски близько берега та многі пінії, висші як всі инші дерева, що росли то поодиноко, то купками. Загальний вигляд був сумовитий і одностайний. Горби складалися зі самих голих скал, на котрих і бурян не ріс; всі виглядали якось дивно, а найдивнійше той горб „Дальновид", найвисший зі всіх, бо може на триста або чотириста стіп високий, що зі всіх боків підоймався стрімко на острові, а котрого вершок був зовсім плоский, так, що він виглядав якби якась величезна підстава під якісь статуї.

Через те, що вітру не було, „Гіспаніоля" лиш ходила як колиска з одного боку на другий. Вітрила билися об машти і реї, кермове весло літало на всі боки, а цілий корабель тріщав і скрипів, що аж Господи змилуйся! Все крутилося довкола мене в колесо і я мусів дивитися, щоби чого вхопитися, аби не упасти. Бо хоч я при добрім вітрі і погоді держуся зовсім добре на морі, то все-таки від такого гойдання корабля робилося мені недобре, особливо, коли то було рано і я ще був натще.

Може й то була причина — а може й вигляд острова з його сумно-сірими лісами і дикими скалами і гук запінених филь, що розбивалися об стрімкі береги. Хоч би й не було, наслідки були ті самі: хоч сонце стояло тепер високо на небі і добре припікало, хоч птиці довкола нас ловили рибу і кричали, та хоч по такій довгій дорозі на морі повиненби кождий бути рад з того, що може знову стати на землі, мені таки зовсім не стало відваги і від того першого погляду стала мені ненависною навіть сама згадка про остров з закопаними скарбами.

Того дня ждала нас нудна робота. Через те, що не було ні найменшого вітру, мусіли ми спустити лодки на воду і посідати до них та тягнути корабель яких три або чотири (англійські) милі довкола кінця острова у вузкий вїзд, яким заплилося до пристані поза кістяковим островом. Я присівся добровільно до матрозів в одній лодці, хоч по правді мене там не було потреба. Спека була страшенна, а матрози як скажені відказували на ту роботу. В моїй лодці старшим був Андерсон, але він замість других успокоювати, ще й сам відказував та кляв так само голосно як і найгірші з них.

— Щасте ще — казав він — що того вічно не буде.

Я уважав те за дуже злий знак, бо моряки аж до того дня сповняли радо і охотно свій обовязок. Але видко, що на вид острова позабули на всякий послух.

Через цілий той час стояв довгий Джек коло керманича і показував йому дорогу та учив його. Він знав вїзд так добре як свою долоню і на хвильку не призадумувався, коли той чоловік, що на переді оловяною кулею мірив глубину води; всюди знайшов глубшу воду, як була зазначена на карті. Ми затягнули корабель аж на те місце, де на карті був нарисований якор, значиться, третину милі від головного острова на однім боці а скістякового острова на другім, і там станули. Сподом моря був чистий пісок. Коли забренів спущений якор, злетіли сполошені величезні стада птиць, але не більше як за пів мінути посідали знов на дерева і знов настала глубока тишина.

(Далі буде).

ЛИКИ „ДЯДІ ТОМА“.
(З недавнього минулого).

Варшава сповита сумерком смутку... Притихло все...

— Злотий заслаб!...

Ця вістка іскровою депешею облетіла місто; придавила душу тяжким каменем, прогнала веселий, безжурний усміх... — Що буде... Що буде?...

Далека окраїна міста. Тихий затишний поік величнього палацу. На широкому різбленому ліжку, розкинувши в розтіч руки, бореться зі смертю маленький хлопчик Злотий... Гарне хлопченя, мов золото, волосся спадає на чоло спітнілими кучерями, а худорляве, немічне тіло з довгими, мов ниточки, ногами, беться в страшних обіймах непрошеної гості...

Тихо...

Чути, як дзвенить самітня муха десь під стелею... Шепчуться в півголоса лікарі:

— Нема надії... Нема!...

Біля самого ліжка в тяжкій задумі, опершися на руки, сидить у мягкому фотелі Вол. Грабський — батько Злотого. Поруч нього, з провалившимся беззубим ротом, гарними й колись мрійними очима, в котрих застиг дивовижний злорадний усміх, колишня куртизанка Варшави — Марка, мати хорого. За ними, аж до замкнених дверей і заслонених фіранками вікон, посивілі голови, мужі-дорадники...

Пахне карболкою і прикрим запахом ліків... Танцюють дивовижні тіни по кутках кімнати.

— Нема надії!... Нема надії!...

Стискає голову згрижений батько, затуляє вуха, щоб не чути жахливого крику конаючого хлопця.

— Не хочу я, не хочу... Не треба касторки... Не хочу шприца... „Дядю Тома, сюди дядю Тома“! — Крик бє об двері, об вікна:

— „Дядю Тома“, я хочу „дядю Тома а-а...“

Переглянулись...

— А справді, а може?

— Так, так! Треба!...

— Останній лік!... Треба викликати „дядю Тома“...

— Ви тієї думки?... Горячково блищать очі Вол. Грабського, усміх кривить лице.

— А може? А-а! хиба спробувати!

— Др... др... др...

Затанцювали ще більш налякані тіни... — Заговорив телефон...

— Стація?! Дайте 606!... Що?... А—а!... добре! Ну—ну! Це ви, ваша купецька ексцеленціє, пане Райх? Дуже приємно!... Що?... Кепсько, дуже кепсько... при конанню.. Як?... Де там!... — Хоче бачити дядю Тома...

І почались довгі-довгі й завзяті торги. Малий хвилювався й кричав, а у всіх рвався терпець.

— Нарешті Грабський повісив трубку, обвів довкола себе очима й кинув гордо:

— Готовтеся! — В понеділок приїде до Варшави „дядя Том“...

Радісно усміхнувся хворий хлопчина, тіни щугнули під ліжко, а дужий порив вітру зареготався пекольним сміхом в хідниках комина:

— Дядя Том... дядя Том-м-м!...!...!

— Ура! Віват! Слава! Дядя Том приїхав!...

Гудить Варшава, мов той розтривожений улий. Бють дзвони в церквах, косцьолах, кирхах... Гудуть гудки, завиває сирена... Працють редакційні телефони...

Тисячі, сотні тисяч веселого люду снуються по вулицях, парках...

— Дядя Том приїхав!...

На хідниках тисячі шляпок (дамських капедюхів), під шляпками тисячі кокетуючих очей... Поруч з ними тисячі котелків, цилиндрів, „кепок спортменських“. — Нех жие вуящек Том!...

Знов тихий покоік величнього палацу пана Злотого, тільки без танцюючих тіней... Фіранки зняті з вікон, відкриті віконниці, світло заливає кімнату. Біля ліжка хворого: дядя Том, батько й мрійна мати — Марка... Повно гостей — дорадників.

На лиці хворого Злотого блукає щасливий посміх, а змучені уста шепчуть пестливо: — Дядя Том, дядя Том!...

А дядя Том, спокійний, холоднокровний „Єнки“, підійшов до хворого й двома пальцями підняв сорочку...

Дивіться!...

Глянули присутні й мороз пробрав за шкурою... Сміливими, рівними кольонами маширували „батальони“ кузьків... Маленькі, середні, великі, чорні, жовтаві, червоні, блакитні... — Тисячі, десятки тисяч, міліони кузьок...

...А кузьки, немовби глузуючи зі всіх і вся, маширували в „кулко Мацея“: з гори — вдолину, з долини — вгору...

Раптово протягнулся рука дяді Тома і схопила найбільшу кузьку... На мент піднялася рука і кузька гепнула на підлогу...

І сталося чудо... Росте кузька, росте, тягнеться вгору... Появилися ноги, тулуб, а там далі обличча, вуса, голова, а на голові цилиндер... Ахнули всі; — Лінде, „ґлувни директор“ Каси Ощадности...

Замаячіла на хвилю дивна постать і як камфора щезла під стелею...

Схопив „дядя Том“ другу кузьку, гепнув на підлогу, а вона росте... росте... Прокуратор Виленського Окружного Суду...

Схопив третю, четверту, пяту, шосту і... зголосився цілий підсудний комітет Луцької „Відбудови“. І т. д. і т. д. Ростуть кузьки, щезають камфорою, а на їх місце приходять свіжі... Нарешті схопив дядя Том чорну маленьку кузьку і перед очима присутніх зголосився „слухняно“ п. „пшодовнік“ П. П. при відділи заграничних пашпортів, тримаючи соромливо під пахою 500 вкрадених пашпортових блянків.

Бє дядя Том кузьки; піт покриває його лисе чоло великими краплями... Потягається Злотий, радісно жмурить повіки...

Тут вже осмілились і свої і хтось відважно згорнув тих кузьок цілу жменю і більше з цікавости, як з бажання полекшити хворому, розсипав по підлозі. Дивляться — кузьки прибирають дивні форми... Поволі починають пізнавати... Букви... Ось вийшло правильне „R“ себто наше „Р“... а там вже пішли одна по одній — е, ф, р, а, о, м, а далі знов — р, ль, а, н, о... Забули на хвилю хорого — почали розгадувати загадку, складати букви...

Потім появилося тих букв, що вже не стало терпцю їх складати. Та й нарешті всім почало ставати ніяково перед „дядьою“...

Вмить всі обступили „дядю“, почали поздоровляти малого...

Западає ніч. Іскровий фаєрверк бороздить небо веселої Варшави... Гремить музика. Несуться у шалено-мрійному вальсі закохані пари...

Підморгує місяцеві оставшимся оком і частиною вуха св. Павло зі стіни „непорушної“ Саксонського Собору...

Регочеться вітер, несе далеко веселі акорди. Тільки на личку хлопчика появляються тіни жаху... Дядя Том відїхав...

Подорожній.

ДАНИЛОВИЧІВСЬКИЙ ШТАБОВЕЦЬ.

З яких типів складається ославлена даниловичівська компанія, писали ми вже не раз. Сьогодні ми є в змозі подати кілька фактів кримінального характеру, з діяльности одного з головних штабовців „Селянського Прапора“ о. Яна Амброзяка, яким заінтересувався навіть коломийський прокуратор і вніс проти нього 19 січня м. р. акт обвинувачення на 14 сторінок.

З акту обвинувачення виходить, що Амброзяк, в часі своєї світлої душпастирської діяльности, вінчав навіть жонатих людий, очевидно за доброю заплатою. Так було наприклад з жонатим Петром Коропецьким з Росільної, пов. Надвірна, якого Амброзяк повінчав з дівчиною Марією Тофан, знаючи, що Коропецький має жінку на роботах за границею. Подібно було зі замужною Марією Миколайчук, якої чоловік перебував в Америці; Амброзяк звінчав її за добрі гроші з якимсь Германом, але застерігся, що вінчає їх тільки на три роки „на пробу“, бо так зарядило староство. Дальше звінчав Амброзяк замужну Марію Франчук з Н. Ворощуком з Чунькович також на 3 роки; і замужну Кат. Вовк з В. Беднаруком.

Коротко сказавши, Амброзяк виробив собі в Русові, де був парохом, а відтак в Попельниках широку славу незрівнаного спеціялиста від т. зв. „лівих шлюбів“, при чому одиноким арґументом були гроші.

Амброзяк був також чудотворцем „від документів“, які в короткій дорозі власноручно фальшував. Такі справи як відрочення військової служби, делеґації до уділювання вінчання чужим парохіянам, посвідки смерти чоловіків і жінок, — виготовлював у своїй канцелярії, за що побирав очевидно грубі гроші.

За всі ці свої ревні услуги, уділювані овечкам з цілої Снятинщини, довелось йому ставати перед судом. Справа ще не покінчена і тільки завдяки тому не втратив здається Данилович одного з найсоліднійших своїх штабовців. Бо як виходить з акту обжаловання, перед Амброзяком стеляться в скорому часі дві дороги, — або до криміналу або до дому для божевільних. („Новий Час“).

СОН РОСТИН І ЗВІРЯТ.

Кожде сотворіння на світі зовсім так як чоловік, потребує щоденного сну. Деякі птахи вміють спати не лише сидячки, приміром папуги завішуються на одній ніжці на галузи, головою на діл, а так кріпко затискають пазурі довкола гильки, що щоби відчепитися, мусять піднестися до гори. Лис випорпує собі яму, витоптує ногами. Подібно роблять ще й инші собаки, хоч уже не потребують викопувати собі ями. Пес вертиться в колісце, заки зложиться до сну. То призвичаєння з одичіння. Коли бачимо як мурашки запопадливо увихаються за дня, двигають соснове чатиння (шпильки), патички й будують муравлище, можна би подумати що без перестанку йде така праця. Та як настане ніч мурашки беруть до ротиків малесенькі камінчики й закладають ними входи до муравлища. Крізь маленький отвір, який ще остався, втискається остання мурашка до середини і вже не видно навіть, де був вхід. А вчасним ранком, коли земля будиться зі сну, дерева скидають росу з листя, перші зачинають працювати мурашки. Коли тоді пильно приглянутися муравлищу, можна побачити як дрібні ріжки висуваються спозa камінчиків, які заслонюють вхід і перша мурашка обережно виходить на світ. За нею по черзі висуваються всі инші мурашки. Вчені, котрі займаються досліджуванням життя муравлів, запримітили, що муравлі сплять на переміну в муравлищі, по кілька годин кождий. Насамперед одні, підібравши своїх шість ніжок засипляють, а инші не сплять, пильнують безпеченства муравлища; колиж уже виспалися, можуть із черги пильнувати, засипляє друга партія.

Кожда ростина за дня якнайширше розтвирає свої листки, розпростовується, готова приймати нонішні проміні; в ночі, коли нема теплого сонця, листки стулюються до себе, начеб шукали тепла, опадають здовж бил, як зівялі. Майже всі ростини потребують більше сну як звірята. Тому в холодних краях осінью майже всі ростини засипляють на цілу зиму. Природа навчила дбати ростини про своє покоління, через літо ростина нагромаджує засоби поживи в корінцях. Веснівки нагромаджують поживу в грубих билах під листям, а то з перетворених солодких соків, які численні корінці висисали ціле літо з землі. Також комахи засипляють на зиму. Колиб ми розкопали муравлище в зимі, побачили би ми всі мурашки в глибокому сні, наче задеревілі. З першим промінем весняного сонця беруться до перерваної праці, начеб спали одну ніч а не кілька місяців. Слимаки можуть спати навіть кілька літ. Коли засклепленого слимака покладемо в вохке місце, він пробудиться, вийде зі скаралущі й може ще довго жити. Черепахи закопуються на зиму в землю, на весну земля огрівається, видобуваються на поверхню.

ПОЕТИ І ПОЕЗІЇ.

Кождий поет, чи він більше талановитий, чи менше, має вроджений дар поетичний. Але жаден поет, навіть найбільше талановитий, не може розвинутись і удосконалюватись, коли не читає творів других поетів, а особливо — добрих поетів.

Навіть набільші поети писали свої твори під впливом других великих поетів іноді навіть других національностий.

Правда, не кождий поет вміє сей вплив відповідно використати, але також правда, що без того впливу поет останеться на тому початковому стані, на якому впєрве взявся писати свої поетичні проби.

Длятого ся стара але все дуже добра вказівка для поетів: Читайте твори других поетів, не раз, але 10 разів! — завсіди останеться золотою гадкою.

Українські поети повинні читати, як найбільше твори українських поетів.

В Америці є чимало українських поетів, а деякі з них вже доволі вибилися своїм таланом. Котрі виказались більшими успіхами, безперечно більше читали. Але всі українські поети, все, і всюди повинні тямити сей заповіт: Читати як найбільше творів українських поетів.

Книгарня Свободи має на складі такі збірники українських поетів.

Гайдамаки. Т. Шевченка	.50
Кобзар, повний ілюстрований збірник віршованих творів Т. Шевченка (брош.)	1.50
Кобзар Т. Шевченка, 707 сторін в оправі	2.50
Твори Тараса Шевченка в 3-ох томах (в оправі)	8.50
Твори Тараса Шевченка в 5-ох томах, в оправі	15.00
З вершин і низин, збірник поетичних творів Івана Франка, в оправі	3.40
Писання Богдана Лепкого, з нарисом його літературної діяльности, Вас. Верниволі. Том І. Вірші, том ІІ. Проза. В полотняній оправі	5.50

На сих книжках даємо такамо 25% опусту, коли замовлення виносить понад $2.00. Гроші або моні-ордери слати на адресу:

„SVOBODA“
83 Grand Street, Jersey City, N. J